

(/)

🏠 (/)

> Vikingetid og Middelalder ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13)

13-13-13)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Magt og mennesker i Danmarks Middelalder

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/de-nordiske-guder-og-vikingerne>)

Magt og mennesker i Danmarks Middelalder

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 3148

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-mennesker-i-danmarks-middelalder)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-mennesker-i-danmarks-middelalder)

[mennesker-i-danmarks-middelalder](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-mennesker-i-danmarks-middelalder)) **t** (<https://twitter.com/home?status=.> Aktiviteten

kan ses på [http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-mennesker-i-danmarks-middelalder)

[middelalder-13-13-13-13/magt-og-mennesker-i-danmarks-middelalder](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-mennesker-i-danmarks-middelalder)) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie->

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-)

[mennesker-i-danmarks-middelalder&title=\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-mennesker-i-danmarks-middelalder&title=)

Kaare Johannessen

Magt og mennesker i Danmarks middelalder

Turbine Forlaget 352 sider. 349,95 kr.

Af Michael Nobel Jakobsen, ph.d., museumsinspektør

Den endeløse række af konger, krige, magtkampe og mord i middelalderen kan næsten tage pusten fra enhver, der ønsker at skabe sig et overblik de godt 500 år, de fleste er enige om udgjorde den periode, som vi i dag kalder for middelalderen. Men med Kaare Johannessens nye bog er der hjælp til de stakåndede middelalderinteresserede, der ønsker et indblik i denne hæsblæsende og farverige periode i dansk historie.

Som bogens titel indikerer handler bogen først og fremmest om magt, dvs. om konger og dronninger og magtspillet blandt samfundets absolutte elite. Det er der i og for sig ikke noget underligt i, for det er stort set udelukkende samfundets elite, der har efterladt sig skriftlige kilder. Johannessen styrer således med sikker hånd læseren igennem de 500 år, der er spækket med episke dramaer om blodige kongemord, borgerkrige, magtkampe og historier om storhed og fald af nærmest "Game of Throne"-ske dimensioner.

Til hvert kapitel har forfatteren skrevet to temaafsnit, ét der behandler nogle af middelalderens nyskabelser, som har haft varig betydning for eftertiden, som f.eks. skriftkulturen og murstenen og ét der præsenterer forskellige sider af samfundet og menneskelivet i middelalderen. Herigennem lykkes det forfatteren at få tegnet et billede af, hvordan middelaldersamfundet var skruet sammen, og hvordan livet kunne forme sig for det store tavse flertal af bønder, håndværkere, osv. som udgjorde den danske befolkning i middelalderen. Johannessen gør et stort nummer ud af at gøre det uforståelige forståeligt for læseren gennem nutidige analogier. Det er simpelt, men langt hen ad vejen virker det, selvom forfatteren ind imellem kommer lige lovligt langt ud af en tangent i sin pædagogiske iver.

Bogen må betragtes som et populærhistorisk værk, og som forfatter fremstår Kaare Johannessen først og fremmest som historiefortæller. Hans stil er direkte, personlig og humoristisk. En ting er sikkert, man keder sig i hvert fald ikke i Johannesens selskab. Ind imellem kammer det dog over for Johannessens sprogløshed, og det går sine steder ud over seriøsiteten. Men dette opvejes af hans fortælleglæde, som skinner igennem fra start til slut. Det sagt, viser Johannessen desuden gang på gang i sine kildekritiske analyser af de middelalderlige kilder, at han mestrer det historiske håndværk. I bogens indledning understreger han da også, at det er vigtigt, at fortællingerne hviler på et sikkert historiefagligt grundlag. For historien er vigtig. Den betyder noget. Med forfatterens egne ord er "historie ikke bare er fortællinger om gamle dage. Historie er politisk. Historie former holdninger. Historien skaber identitet. Og hvis det billede man får serveret af historien er forkert, så bliver virkningen af historien også forkert." Der er et hav af eksempler på, hvordan historien er blevet brugt og misbrugt til at legitimere bestemte overbevisninger, tænk blot på det 20. århundredes totalitære

styrer i Europa og Sovjetunionen. I dansk sammenhæng indgår ikke så få fortællinger og myter fra middelalderen i den danske nationale selvforståelse, som udsprang af 1800-tallets nationalromantiske strømninger. I bogen gør Johannessen derfor også en dyd ud af, at pille disse nationale myter fra hinanden. Han viser bl.a., at nationale helte, som Valdemar Atterdag og Niels Ebbesen og skurke som kong Abel og Marsk Stig ikke var så entydigt gode eller onde, som eftertiden har gjort dem til. Det er prisværdig og interessant læsning.

En anden af bogens kvaliteter er, at Johannessen giver plads til de formidable kvindeskikkelser blandt magteliten, som, når alt kommer til alt, måske var de mest kompetente regenter i middelalderen overhovedet. Naturligvis er ingen over eller ved siden af Margrete 1., hovedarkitekten bag Kalmarunionen, men Johannessen fremhæver bl.a., hvordan Erik af Pommerns dronning, Phillippa, i høj grad var den, der holdt sammen på unionen efter Margretes død. Desuden viste Margretes navnesøster, Erik Klippings mor, med det særprægede tilnavn "Sprænghest", sig mere end fuldt kapabel til at lede sønnens formynderregering og holde den magtfulde ærkebisp Jakob Erlandsen stangen. Endelig bør man også nævne dronning Dorothea af Brandenburg, der både var gift med Christoffer af Bayern og senere hans efterfølger Christian 1. og viste sig durkdreven i både politisk og økonomisk henseende. Dronningerne var altså ikke bare pynt og et vedhæng til kongen, de var aktive politiske spillere, som til tider overgik kongerne i politisk tæft og hensynsløshed. Det skubber til det stereotype billede, mange mennesker i nutiden har af middelalderens kvinder, som undertrykte og i et og alt underlagt mændenes dominans. Der var masser af girl power i middelalderen!

Bogens mange kvaliteter til trods, så har den for denne anmelder at se den eklatante og nærmest utilgiveligt irriterende fejl, at der hverken er kildereferencer eller en litteraturliste. Denne mangel gør det mere end almindeligt svært at gå Johannessens arbejde efter i sømmene eller bare at finde inspiration til videre læsning. Med Johannessens overfor citerede understregning af vigtigheden af det faglige historiske grundlag virker fraværet nærmest paradoksalt. For hvordan kan man som læser vide sig sikker på, at den historie Johannessen fortæller er den rigtige og sande, når han ikke vil give læseren mulighed for at kigge ham i kortene? Sat på spidsen svigter Johannesen sin væsentligste kæphest, og det er ærgerligt, for der er ingen tvivl om at han ganske velbevandret i kilderne og forskningslitteraturen.

Foruden referencer og litteraturliste ville det have klædt bogen med et navneregister og måske endda en oversigt over de danske middelalderkonger og -dronninger. En bog som denne kunne med et navneregister langt lettere også have fungeret som opslagsværk.

Bogen er generelt godt illustreret med mange gode og velvalgte billeder, og Mikkel Henssel og Vivi Andersens grafisk nyfortolkning af de middelalderlige kalkmalerier skaber en fin grafisk ramme for bogen. Dog synes denne anmelder der går lidt for meget feriealbum i den, når man i bogen har medtaget billeder af forfatteren selv på besøg på historiske steder. Men det er selvfølgelig en smagssag.

Den manglende litteraturliste til trods skal bogen have en varm anbefaling med på vejen herfra. Den er læseværdig og underholdende fra start til slut, og med bogen slår Kaare Johannessen sit navn fast som en af kongerigets fremmeste formidlere og historiefortællere på linje med tidligere tiders koryfæer som Palle Lauring og Erik Kjersgaard.

[Historie-online.dk, den 20. maj 2020]